

și-mpănătă
Pântru mniri și pântru
nănași gătată.

Înt'inat la staroste:

Să trăiești, staroste mare,
Să ne dai horincă tare.
C-am auzit c-aveți horincă
bună,
Cea mai bună d'e prună.

Starostele:

Noi horincă ți-om da
Dacă mi-i șt'ii înt'ina.

Socăcița:

Io ți-oi înt'ina:
Să trăiești staroste mare
Să mă joci cât d'e tare
Dar așa să mă joci
Că bumbii d'i pă t'eptari
Tăți în lături să saie
Să se uit'e drușt'ile,
Să să mnire fet'ile
Și să-mi dai o sărutare.
Pântru ce ți-am înt'inat
Să mă joci on danț
Da așa să mă joci
Ca să-mi saie și călcâiele
Să să-mnire mut'ile.

Starostele:

Io nu te-oi săruta
Alt voinic ți-oi căuta
Ca să t'e poată juca.

Nănașa:

Să trăiești, să ai noroc,
Noi fecior mândru ți-om
căuta
Dacă starostele nu te-a
juca

Colecția CORINA ISABELLA CSISZÁR

Povești din Lăpuș

Povestea celor trei vorbe

Un om o slujit pă tri vorbe, tri ani. Demult, multă lume-
n sărăcie, Dumnezău de noi să știe. S-o dus un băiet, s-o-nsurat,
și-o luat femeia și n-o trăit numa' două săptămâni cu ié. O vinit
ordinu' și o plecat în război. Și-n război și-n lagăr mulți ani.

Cum s-o gătat războaiele, cum le-o dat drumu' la tăți
acasă, cu pușcă, cu armă, o vinit acasă pă jos. Atuncia n-o fost
atâtea mașini și avioane. Și o rămas înt-o sară de mas la un moș,
înt-o comună.

- Lăsa-mi-i de mas, moșule?

- Lăsa. Măi, băiete, văd că ești harnic și eu am mare heredie. Nu
vrei să rămâi la mine slugă? Și ți-oi spune o vorbă.

- Noa, cum am stat atâția ani în război, mai pot sta.

Pă când s-o gătat anu' o întrebat omu':

- Ce vorbă vrei să-mi spui?

- Vreau să-ți spun că să nu leși drumu pântru cărare.

- Noa, bine moșule.

- Ascultă, ți-oi mai spune o vorbă dacă mai stai un an.

Pă când s-o gătat anu:

- Noa, mai spune-mi moșule, o vorbă!

- Mă, băiete, îi umbla mult pă lumea asta, da' de mas la o femeie
sângură, fără de bărbat să nu dormi.

- Bine, moșule.

- Da' măi, băiete, mai slujește-mă un an că ți-oi mai spune o
vorbă. S-o învoit și o mai slujit un an pă o vorbă. S-o gătat anu':

- Noa, spune-mi moșule:

- Tu dacă ti-i mânie sara și îi fi nervos, te calmează și lasă mânia
de sara până dimineața.

S-o luat și s-o dus. Venind, s-o aproptiet de o familie. Era cărarea
drept în jos. Și era drum. Da' el s-o-ntâlnit c-un pret'in. Da' n-o
fo' pret'in, era unu din armată, cum o putut sluji și scăpa.

- Mă, zice, eu mă duc pă drum că îi mai drept.

- Api eu mă duc pă cărare.

Când o fo' la jumătatea drumului, o sărit tâlharii pă el, pă cărare.

- Mă, dă-ne banii!

Cela di pă drum o luat pușca și imediat o tras un glonț, tăți tâlharii
l-o lăsat și o fujit.

- Noa, vezi, ți-am spus să vii pă drum. Eu am slujit un an pă vorba asta, să nu dai drumu' pă cărare. Și plecară. Ajung sara într-un sat. Și nu-i lăsă nime de mas. La marginea satului o femeie sângură.

- Da' haidați, cum să nu vă las. Haidați acolo în pat. Pretinu' s-o pus colo în pat. Cela cu pușca o zis că doarme afară pă târnaț sau lângă șură. Păstă noapte ce s-o întâmplat? O vinit drăguțu' babii și l-o văzut în pat. Și l-o luat pă bărbat la pâlmi și la pumni. Cela cu pușca o venit la fereastă și o tras un glonț. Și o fugit drăguțu' babii.

- Noa, n-ai putut durni cu mine afară?

Și s-o luat și s-o dus iară amândoi. Când o ajuns într-un vârf de deal, acolo s-o despărțit. Și s-o dus cela cu pușca în sat la el. Seara o ajuns acasă pă la 8, că o știut el unde și-o lăsat căsuța lui.

- Să stau eu la fereastă să văd ce face femeia mé.

Și femeia lui era cu doi băieți după masă. Plăcintă pă masă, carne friptă, horincă.

- Ai de mine și de mine, asta-i femeia mé, are curvari!

Și să duce și-și aduce aminte cum i-o spus moșu' să lese mânia pă dimineață.

- Noa, mă duc drept la nănașul, să dorm acolo. Sara bună, hăi, nănașule, am zinit! Da' femeia mea are curvoi, m-am uitat de la fereastă și râdea și cu cela și cu iesta curvoi!

- Da' unde ai fo', la care casă?

- Ia, acolo ni.

- Ai de mine, de aieste vorbești tu de fina noastă? Doară la fina i s-o dus bărbatu' în cătane, la două săptămâni după ce s-o cununat. Și-o rămas gravidă și-o făcut doi gemini. Și amu' o gătat băieții liceul și-o luat bacalaureatul și ceie nu mai poate de bucurie.

- Ai do mine, nănașule, io am fo' gata să-i împușc.

Aieste tăte o fo' adevărate și întâmpate¹.

Adam și Eva

Zâce c-o făcut Dumnezeu pă Adam. Și o zâs cătă înger:

- Du-te, taie o coastă de la Adam că doarme. Și-i fac femeie.

S-o dus îngeru' și i-o tăiet. Când o auzât că vré să-i facă soție lui Adam în Rai, dracu' tăt pă dinapoi s-o ascuns. Și i-o furat coasta din mână. Și o fugit cu ié Injeru' după el. Când o ajuns la ușile cele mari, înferecate, pac, cu ușa! Cum o fo' dracu'

Și nu te-a săruta.

Starostele t'ema on
t'emători care zicém io.
Fecioru cela vin'e și mă
săruta pă obraz și ne zice
on dans. Și dup-ace un
pahar d'e horincă beem.
Să trăiești nănaș mare,
Mândră-i casa dumitale
Pă la uși cu flori de ruji
La fereșt'i cu flori
domnești.
Io-ți închin c-o băutură
Ca s-ajungă pă la tăț pân
gură.

Aruncam cu horinca-n sus:

Struț de viorele, horinca-i
pă la pod'ele,
Struț de busuioc, tinerii să
aivă noroc.

*De la Sălișcan Ana, 75 ani,
Cărbunari, 2013*

Când să lua cununa miresii:

50.

Mnireasă, cununa ta
Dă-o pă jos de-a dura.
Unde-a sta coroana-n loc,
Să răsai bosâioc,
Ție să-ți deie Dumnezo
noroc.

Mnireasă, cununa ta
Stau-a-n cui și-a rujâna,
Ț-a veni dor de mă-ta

¹ Performer Maria Dumitra, 75 ani, Lăpuș, Arhiva C.J.C.P.C.T. Maramureș, Dosar Nr. L / 06 / 2012

Ai mere, nu-i cuteza.
Mniresucă, floare albă,
De-amu-nainte, cărările
ți-s oprite
Numa tri ți-s mai gătite:
La fântână după apă
Și-n grădină după ceapă
Și la mă-ta câteodată
Când îi hi mai supărată
Ș-atunci amândoi
d'eodată.

*De la Sălișcan Ana, 75 ani,
Cărbunari, 2013*

Când juca mnirele mnireasa:

51.

Măi mnire, să-ți joci
mnireasa
Da așa s-o joci d'e tare
Călcăiu d'e la păpuc să-i
saie
Că de nu-i juca-o bine
Ți-om zice: babă bată,
N-ai fo stăpân să joci o
fată?

*De la Sălișcan Ana, 75
ani, Cărbunari, 2013*

cu coada ceie mare, lungă și păr în vârvu' ei, i-o pt'icat coada
jos. O luat-o înjeru' în mâni și o mers la Dumnezeu Sfântu':

- Ia, ce mi s-o întâmplat!

Și o făcut Dumnezău femeia din coada ceie. Așa, femeia nu-i
făcută din coasta lui Adam, îi făcută din coada dracului².

Moartea

O trimes-o Dumnezău pă moarte la o mamă cu doi
gemeni, să-i ieie sufletu' la femeie. O zâs moartea:

- Doamne, m-am dus la femeie, alăptează doi prunci și mie mi-o
fo' milă să-i iau sufletu'.

- Grija mé îi de prunci, tu o trebuit să-i iei sufletu'! Du-te-n fundu'
mării Moarte și adă-mi de acolo o mână de nisip.

O mârș și o adus. În nisipu' cela o fo' o pt'ietricică. Și o spart-o.
Și în pt'ietricica ceie o fo' o goangă.

- Noa, da la goanga asta cine să gândește? Eu mă
gândesc. Eu mă gândem și de pruncii aciia. De amu' nainte ești
oarbă, surdă, te duci și iei sufletul unde te-oi mâna io³.

Marțolea

Demult, muieu femeile în ciubăr. O femeie o avut copt'ii
mulț ș-o fo' năcăjâtă și-o tors cât i-o trebuit. Și-o tors și marți
sara.

- Tu, a vini Fata Pădurii la tine! Că n-o fo' voie să torci marți
sara când avéi copt'ii mici.

Și numă' vede că vine o babă într-o sară.

- Hai, să-ți ajut să torci.

Și ce știu eu câtă cânepă o adus de sus din pod, că tătă o tors-o.

- Noa, zâce, hai s-o și muiem.

Zâce femeia:

- Stăi un pt'ic afară, că s-or spărie copt'iii de tine, că mă duc la
nănașa după căldare, că n-am căldare.

Pă când s-o dus, di pă trepte o cântat cocoșu'. Și Fata Pădurii
s-o dus unde o văzut cu ochii. Pă când o venit femeia cu
ciubăru', n-o mai fost torturi, o fost cânepă și fuioare întregi. Și
i-o spus la mătușă-sa.

² Performer Maria Dumitra, 75 ani, Lăpuș, Arhiva C.J.C.P.C.T. Maramureș, Dosar
Nr. L / 06 / 2012

³ Performer Maria Dumitra, 75 ani, Lăpuș, Arhiva C.J.C.P.C.T. Maramureș, Dosar
Nr. L / 06 / 2012

- Noa, nu mai toarce marți sara⁴.

Strigături

Fata Pădurii la câmp

52.

Merea înt-o zî mătuşa mé cu mâncare la câmp, că avea oameni la câmp. Zice:

- Am văzut în Groapa bumbului un căpău. Și s-o înturnat o dată păstă cap și s-o făcut odată o fată mare, atâta de mare.⁵

Socăcița-i mândră tare,
Îi frumoasă ca o floare,
Știe mâncare să gătească
Și pă tăț să vă hrănească.

*De la Sălișcan Ana, 75 ani,
Cărbunari, 2013*

Fata Pădurii la câmp

53.

Mama mé o fo' micuță de vo' șase ai și-o rămas fără mamă. Și-o fo' slujnică la a lu Liubăr. Și meré a săpa. Și o dat de niște straturi făcute. Și cum o fo', cum n-o fo', o aflat că acele-s straturile Fătii Pădurii. Tăt felu' de flori di pă câmpuri o fo' pă ele. Tri straturi o fo'.

Dormem cu lelea și cu badea în colibă și odată s-o auzât o hore.

- Noa, au, pă Fata Pădurii cum horește!

- D-ăpi cum horé mamă?

Horé moroșenește, dăpi nu puté să-ntoarcă glasul. Horé dui, du – hu – hui, numa' de două ori.

- Ai, da' rău m-am temut, zăce.⁶

Frunză verd'e busuioc,
Hai, mândruță, să te joc,
Să t'e joc, să hii jucată.
Să mă pominești odată.

*De la Sălișcan Ana, 75 ani,
Cărbunari, 2013*

54.

Fata Pădurii la stână

Niște păcurari o făcut staol. Și o făcut o cămărușă. Da' oile să tăt spărieu. Și înt-o noapte Grigore Alexa s-o sculat să vadă cine trece. Și-o zâs că o trecut o fată atâta de naltă, cu părul galbân până pă buci. O trecut pă acolo și ea s-o dus și oile s-o dus în treaba lor.⁷

Frunză verd'e d'e verdeață,
Mândra mé îi din Fânață
Și-i frumoasă ca o floare
creață.

*De la Sălișcan Ana, 75 ani,
Cărbunari, 2013*

55.

Dragu mi-i mie a juca
Cu mândruța altuia.

*De la Sălișcan Ana, 75 ani,
Cărbunari, 2013*

⁴ Performer Maria Dumitra, 75 ani, Lăpuș, Arhiva C.J.C.P.C.T. Maramureș, Dosar Nr. L / 06 / 2012

⁵ Performer Maria Dumitra, 75 ani, Lăpuș, Arhiva C.J.C.P.C.T. Maramureș, Dosar Nr. L / 06 / 2012

⁶ Performer Maria Dumitra, 75 ani, Lăpuș, Arhiva C.J.C.P.C.T. Maramureș, Dosar Nr. L / 06 / 2012

⁷ Performer Maria Dumitra, 75 ani, Lăpuș, Arhiva C.J.C.P.C.T. Maramureș, Dosar Nr. L / 06 / 2012